

067. BIJBELSTUDIE OVER HET TEKEN VAN YONA - HA'OT YONA HANAVI האות יונה הנביא

De christelijke traditie van het laatste avondmaal op de Witte Donderdag en de kruisiging op de Goede Vrijdag is eigenlijk reeds lang achterhaald. Wie tot 3 kan tellen komt nogal gauw tot de conclusie dat Yeshua nooit op vrijdag gestorven kan zijn als Zijn opstandig ten derden dage op zondag heeft plaats gevonden. Dat zou dan logischerwijs op maandag geweest moeten zijn, ware het niet dat er in de Bijbel diverse keren nadrukkelijk vermeld staat dat het graf reeds vroeg in de ochtend op de eerste dag der week leeg was, en dat is volgens de bijbelse telling niet de maandag, maar de zondag. Toch is er tegenwoordig een groeiend aantal gelovigen en zelfs officiële kerkgenootschappen die op allerlei websites beargumenteren dat de opstanding van Yeshua niet op zondagochtend of in de nacht van zaterdag op zondag zou hebben plaatsgevonden, maar reeds op zaterdagmiddag. Op het eerste gezicht lijken deze mensen inderdaad gelijk te hebben, want de argumenten die zij aanhalen om dat te bewijzen lijken ijzersterk. Ik zal daar straks uitgebreid op ingaan. Toch ben ik nog steeds van mening dat de opstanding wel degelijk op zondagochtend moet hebben plaatsgevonden en niet op zaterdagmiddag, en wel om diverse redenen: 1. De eerste dag der week tijdens het feest van de ongezuurde broden is Yom haBikurim, de Dag der Eerstelingen, en Yeshua is op deze dag opgestaan als de Eersteling uit de doden. 2. De eerste dag der week is een nieuw begin, en met de opstanding van Yeshua is een nieuw begin gemaakt voor ons, want de straf voor onze zonden is betaald. 3. Yeshua rustte op de Shabat volgens het gebod. Een opstanding tijdens de Shabat zou deze rust verstoren. Daarom vond de opstanding plaats op de volgende dag. 4. Uit de opdracht die de oudsten aan de soldaten gaven om te zeggen dat de discipelen 's nachts gekomen zouden zijn om Zijn lijk te stelen blijkt duidelijk dat de opstanding beslist niet plaatsgevonden kan hebben op zaterdagmiddag, maar op zijn vroegst tijdens de nacht of in de vroege ochtend, en in beide gevallen is dan sowieso sprake van de eerste dag der week. Al met al ben ik dus nog steeds onverminderd van mening dat de opstanding van Yeshua vroeg op zondagochtend heeft plaatsgevonden en alle bekende argumenten die het tegendeel lijken te bewijzen, zal ik hieronder één voor één behandelen. Een veelgehoord argument is bijvoorbeeld het 'teken van Yona', dat in מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 12:38-40 door Yeshua zelf genoemd wordt als antwoord op een vraag die aan Hem door een aantal Farizeeën en schriftgeleerden gesteld werd: *"Meester, wij zouden wel een teken van U willen zien. Maar Hij antwoordde hun en zeide: Een boos en overspelig geslacht verlangt een teken, maar het zal geen teken ontvangen dan het teken van Yona, de profeet. Want gelijk Yona drie dagen en drie nachten in de buik van het zeemonster was, zo zal de Zoon des mensen in het hart der aarde zijn, drie dagen en drie nachten!"*

Ten derden dage

Met het aanhalen van deze tekst wordt door de voorstanders van de 72-uur-visie gesuggereerd, dat Yeshua gezegd zou hebben dat Hij drie volle dagen en drie volle nachten in het graf zou liggen en niet minder. Hij had het inderdaad wel over drie dagen en drie nachten, maar Hij voegde er niet het woordje "volle" aan toe. Er staat dus nergens geschreven (ook niet in Mt 12:40), dat het drie volle, afgeronde, hele, voltooide dagen en nachten zijn. Ook in het gewone Nederlandse taalgebruik van alledag is dat niet het geval. Als je een afspraak met iemand maakt en je zegt: "ik kom over drie dagen bij jou op bezoek" of je zegt: "ik zie je over drie dagen", dan bedoel je daarmee niet dat je die persoon op de vierde dag bezoekt (dus nadat de drie dagen voltooid, afgelopen en voorbij zijn), maar je bedoelt uiteraard dat je die persoon op de derde dag bezoekt ofwel in Oudnederlands gezegd ten derden dage. En precies zo bedoelde Yeshua het ook toen Hij het over die drie dagen en drie nachten had. Hij had juist diverse keren gezegd dat Hij *"ten derden dage zou opstaan"* en niet na drie dagen. "Ten derden dage" ofwel "gedurende de derde dag" of "tijdens de derde dag" die dus nog niet afgelopen was op het moment dat Yeshua opstond. In alle moderne bijbeluitgaven (NBV, Willibrord, Groot Nieuws etc) heeft men gekozen voor de duidelijke vertaling: *"Op de derde dag"*. In de Griekse

grondtekst staat namelijk: τριτος ημερα tritos hēmera, hetgeen letterlijk “de derde dag” betekent en niet “na drie dagen”, want het is vergelijkbaar met τριτος ωρα tritos hōra in Mt 20:3, waarin de evangelist het heeft over een gebeurtenis omstreeks “het derde uur” en niet “na drie uren”. Dus nogmaals: tussen Yeshua’s dood en Zijn opstanding lagen wel drie voltooide nachten, maar niet drie voltooide dagen omdat Hij ten derden dage, dus op de derde dag is verrezen en niet na drie dagen. Ik heb deze teksten even op een rij gezet: “Van toen aan begon Yeshua Zijn talmidim te tonen, dat Hij naar Jeruzalem moest gaan en veel lijden van de zijde der oudsten en overpriesters en schriftgeleerden en gedood worden en **ten derden dage** opgewekt worden.” (מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 16:21). “En zij zullen Hem ter dood brengen en **ten derden dage** zal Hij opgewekt worden. En zij werden zeer bedroefd.” (מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 17:23). “En zij zullen Hem overleveren aan de goyim [heidenen] om Hem te bespotten en te geselen en te kruisigen, en **ten derden dage** zal Hij opgewekt worden.” (מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 20:19). “En Hij zeide: Ben haAdam [de Zoon des mensen] moet veel lijden en verworpen worden door de oudsten en overpriesters en schriftgeleerden en gedood worden en **ten derden dage** worden opgewekt.” (Lucas 9:22). “En zij zullen Hem geselen en doden, en ten derden dage zal Hij opstaan.” (Lucas 18:33). “Zeggend, dat Ben haAdam [de Zoon des mensen] moest overgeleverd worden in de handen van zondige mensen en gekruisigd worden en **ten derden dage** opstaan.” (Lucas 24:7). “En Hij zeide tot hen: Aldus staat er geschreven, dat de Mashiach moest lijden en **ten derden dage** opstaan uit de doden” (Lucas 24:46). “Hem heeft G’d ten derden dage opgewekt en heeft gegeven, dat Hij verscheen” (מפעלות Mif’alot [Handelingen] 10:40). “En Hij is begraven en **ten derden dage** opgewekt, naar de Schriften” (1 Korinthiërs 15:4). Nogmaals: in al deze teksten staat dat Hij ten derden dage ofwel op de derde dag zal opstaan en niet na drie dagen, dus niet op de vierde dag.

Hebreeuws idioom

Het teken van Yona is een typisch Hebreeuws idioom, dat wil zeggen een taaleigen Joodse manier van iets vertellen. Yeshua had het in מתתיהו Matityahu [Mattheüs] 12:38-40 wel over drie dagen en drie nachten, toch daarmee bedoelde Hij geen periode van 72 uur, maar het feit dat Zijn aan het kruis gestorven lichaam binnen drie dagen weer zou herrijzen uit het graf, zoals Hij ook letterlijk had gezegd, toen er door de Yehudim opnieuw om een teken werd gevraagd: “Welk teken toont Gij ons, dat Gij dit moogt doen? Yeshua antwoordde en zeide tot hen: Breekt deze tempel af en **binnen drie dagen** zal Ik hem doen herrijzen. De Judeeërs dan zeiden: Zesenvestig jaren is over deze tempel gebouwd en Gij zult hem **binnen drie dagen** doen herrijzen? Maar Hij sprak van de tempel Zijns lichaams. Toen Hij dan opgewekt was uit de doden, herinnerden Zijn discipelen zich, dat Hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en het woord, dat Yeshua gesproken had.” (יוחנן Yochanan [Johannes] 2:18-22). Ook in Mt 27:63, Mc 8:31 en 9:31, waarin wij lezen dat Hij na drie dagen zou opstaan, wordt geen afgesloten periode van 72 uur bedoeld, want zoals gezegd: het is een Hebreeuws idioom, dat wij ook elders in de TeNaCH tegenkomen. Neem bijvoorbeeld שמואל Sh’mu’el alef [1 Samuël] 30:11-13. Daar lezen wij het volgende: “Toen vonden zij op het veld een Egyptenaar en brachten hem bij David. Zij gaven hem brood en hij at, zij lieten hem water drinken, en gaven hem een schijf geperste vijgen en twee rozijnenkoeken, en toen hij dat gegeten had, keerde zijn geest in hem terug, want hij had gedurende **drie dagen en drie nachten** niets gegeten of gedronken. Daarop vroeg David hem: Van wie zijt gij en waar komt gij vandaan? Hij antwoordde: Ik ben een Egyptische jongeman, een slaaf van een Amalekiet. Mijn heer heeft mij achtergelaten, omdat ik **drie dagen geleden** ziek werd.” Let op: de Egyptenaar zei dat hij drie dagen en drie nachten niets gegeten had, maar in vers 13 voegde hij eraan toe, dat zijn heer hem heeft achtergelaten omdat hij drie dagen geleden ziek werd. Als hij het eerst over een letterlijke periode van 72 uur had gehad, dan had hij moeten zeggen dat hij vier dagen geleden ziek werd. Een ander voorbeeld van een soortgelijk Hebreeuws idioom vinden wij in het boek אסתר Ester. In hoofdstuk 4:16 roept koningin Ester het Joodse volk op om voor haar te vasten: “Ga heen, vergader al de Joden die zich in Shushan bevinden, en vast om mijnentwil: eet noch drinkt **drie dagen**, zo min des nachts als des daags.” Ook hier zou je op het eerste gezicht denken dat Ester het heeft over drie volle dagen en nachten, dus 72 uur, maar in hoofdstuk 5:1 staat precies wat ik hiermee wil aantonen: “Op de derde dag nu hulde Ester zich

in een koninklijk gewaad en ging staan in de binnenste voorhof van het paleis des konings... - Op de derde dag, ofwel ten derden dage, en niet na drie dagen. In beide gevallen wordt er gesproken over drie dagen en drie nachten, maar dat wil nog niet zeggen dat daar precies 72 uur mee bedoeld zouden zijn. Zo zijn er nog veel meer voorbeelden van deze Hebreeuwse idiomen te vinden in TeNaCH, maar ook in de Talmud. Het ligt namelijk geheel binnen het kader van het Joodse denken, dat Yeshua enerzijds zegt, dat Hij na drie dagen zou opstaan en anderzijds zegt, dat Hij ten derden dage zou opstaan en weer in een andere tekst zegt, dat Hij binnen drie dagen zou herrijzen. Omdat wij hier te maken hebben met een Hebreeuws idioom, komen deze drie op het eerste gezicht tegenstrijdige tijdsaanduidingen volledig met elkaar overeen, omdat er geen periode van 72 uur mee bedoeld wordt, maar een gebeurtenis beschrijft, die binnen een periode van drie dagen plaats zou vinden. Een ander bewijs hiervoor vinden wij in Lucas 24:13-35, waarin wij lezen, dat twee van Zijn talmidim op die bewuste zondag op weg waren naar Emmaüs. Toen Yeshua Zich bij hen aansloot en zo deed alsof Hij van niets wist, vertelden zij Hem het hele verhaal van Zijn lijden en sterven aan het kruis, en zij eindigden in vers 21 met de woorden: *“Maar met dit al is het thans reeds **de derde dag**, sinds dit geschied is.”* Als de kruisiging dus op woensdagmiddag zou hebben plaats gevonden zoals sommigen zeggen, dan had de Emmaüsganger moeten zeggen dat het reeds de vierde dag is sinds dit geschied is. Maar dat zei hij niet! Als de kruisiging daarentegen op donderdagnamiddag heeft plaats gevonden, waar ik dus vanuit ga, dan is de vrijdag de eerste dag, de zaterdag de tweede dag en de zondag de derde dag, sinds dit geschied is. En dat klopt dus volgens dit ooggetuigenverslag. De rabbijnse manier van Schriftuitleg is vanouds tekst met tekst te vergelijken. Het is daarom beslist niet juist, om naast het door Yeshua gebruikte teken van Yona al die andere teksten, waarin diezelfde Yeshua juist heel ondubbelzinnig zegt dat Hij ten derden dage, dus op de derde dag, zou opstaan, geheel buiten beschouwing te laten. Het teken van Yona was ook op de eerste plaats bedoeld voor Joodse mensen, vandaar dat Hij een typisch Hebreeuws idioom gebruikte.

Opstanding op zaterdagnamiddag???

Velen gaan er tegenwoordig van uit, dat Yeshua op woensdag gekruisigd en nog op diezelfde woensdag voor zonsondergang begraven zou zijn en vervolgens op zaterdag nog tijdens de Shabat opgestaan zou zijn, laat in de namiddag, op hetzelfde tijdstip waarop Hij werd begraven. Deze stelling roept bij mij toch wel enkele kritische vragen op: 1. Als Yeshua daadwerkelijk op zaterdagnamiddag opgestaan zou zijn, dan zou de engel de zware steen logischerwijs toch reeds zaterdagavond direct na afloop van de Shabat weggerold hebben, maar om welke reden zou hij daarmee gewacht hebben tot de volgende ochtend? 2. Als Yeshua daadwerkelijk op zaterdagnamiddag opgestaan zou zijn, dan zouden de soldaten dat toch bij het wisselen van de wacht gezien en direct gemeld hebben? Waarom hebben ze daar pas op zondagochtend melding van gemaakt en niet eerder? 3. Als Yeshua daadwerkelijk op zaterdagnamiddag opgestaan zou zijn, maar de opstanding pas op zondagochtend opgemerkt werd, waar heeft Hij dan de nacht doorgebracht? Waar is Hij dan geweest in al die uren tussen zaterdagnamiddag en zondagochtend? Wat heeft Hij dan gedaan in die tijd? 4. Als Yeshua daadwerkelijk op zaterdagnamiddag opgestaan zou zijn en niet op zondagochtend, welk doel zou dit dan gehad hebben? Wat zou daar de diepere betekenis van geweest zijn? Wat zou het nut ervan geweest zijn? Een opstanding op Yom haBikurim heeft daarentegen wel degelijk een diepe betekenis en past precies in G'ds heilsplan, want vanaf deze dag gerekend zijn het precies 7 weken ofwel 49 dagen tot Shavuot, de Pinksterdag die op de 50e dag na Yom haBikurim gevierd wordt en volgens במדבר Bamid'bar [Numeri] 28:26 eveneens Yom haBikurim genoemd wordt, de Dag der Eerstelingen. Yeshua, die bij het aanbreken van Yom haBikurim is opgestaan, is de Eersteling van de gersteoogst, en de drieduizend zielen die na de uitstorting van Ruach haQodesh [de Heilige Geest] op de Pinksterdag aan de gemeente werden toegevoegd, waren de eerstelingen van de tarweoogst!

Argumenten en tegenargumenten

Sommigen proberen het sterkste argument voor de opstanding op zondagochtend, namelijk Marcus 16:9, dat begint met de woorden: *“Toen Hij vroeg op de eerste dag van de week uit de dood was opgestaan...”*, onderuit te halen en als latere toevoeging te bestempelen. Het is inderdaad een feit dat de laatste twaalf verzen van Marcus 16 in sommige oude manuscripten

ontbreken en tot op heden is er een dispuut onder theologen of deze passage, die de opstanding van Yeshua en Zijn verschijningen daarna beschrijft, wel of geen deel van het oorspronkelijke Evangelie uitmaakt, maar zoals gezegd zijn de meningen daarover onder de bijbelwetenschappers verdeeld. Dat het niet staat in o.a. de Codex Sinaiticus en Codex Vaticanus wil namelijk nog niet zeggen dat het een toevoeging is. Het feit dat Marcus 16 bij vers 8 abrupt eindigt met: *"Ze gingen naar buiten en vluchtten bij het graf vandaan, want ze waren bevangen door angst en schrik. Ze waren zo erg geschrokken dat ze tegen niemand iets zeiden"* geeft mij eerder het gevoel dat in sommige manuscripten de rest om de een of andere reden weggefallen is, want ik kan mij niet voorstellen dat een Evangelie op deze wijze eindigt. Andere oude handschriften bevatten de verzen 9 tot 20 namelijk wel. Dus de vraag kan je stellen: waarom ontbreken zij in sommige manuscripten terwijl ze er in andere manuscripten wel staan? En bovendien zijn deze slotverzen niet in strijd met wat de Bijbel zegt. Dus vooralsnog hou ik het bij het gehele hoofdstuk 16 van het Marcus-evangelie t/m vers 20. Nogmaals: Het lijkt mij onwaarschijnlijk dat Marcus het Evangelie zou willen eindigen bij een melding van vrees bij de vrouwen, want het hele voornemen en de betekenis van het Evangelie is dat de mens juist niet behoort te vrezen (zie "The Gospel Of Mark" van Curtis Beach, New York: Harper. 1959, p.118). En het is zelfs nog minder waarschijnlijk dat Marcus zijn Evangelie besloot zonder enige verwijzing naar de verschijning van de opgestane Mashiach aan Zijn talmidim, want daar gaat het nou juist om. Daarom, zoals W.L. Knox er ons aan herinnert, zou het ons ontredderd achterlaten zonder enige vermelding van het voornaamste punt van zijn Evangelie, en dus het echte 'happy end' waarop juist het hele geloof van de gemeente gevestigd is zou ontbreken ("The Ending of St. Mark's Gospel," by W. L. Knox, HTR, vol. 35 (1942), p.22). Velen van hen die eraan vasthouden dat het Evangelie van Marcus eindigt in 16:8 proberen derhalve een reden te vinden door te veronderstellen dat Marcus ongewild werd verhinderd om zijn Evangelie te beëindigen, bijvoorbeeld door te sterven. Deze veronderstelling dat Marcus voortijdig stierf spreekt echter de verklaringen van Papias, Irenaeus, Clemens van Alexandrië, en Origenes tegen, die schreven dat Marcus nog leefde toen hij zijn Evangelie publiceerde. Ik kan dus geen enkele reden bedenken waarom Marcus in vers 8 zijn Evangelie op zo een vreemde en onbevredigende manier zou eindigen en het lijkt mij dus logischer en aannemelijker dat de daaropvolgende verzen 9 t/m 20 wel degelijk in de originele tekst hebben gestaan, maar in sommige manuscripten zijn weggefallen. en andere belangrijke tekst die men probeert te ontcrachten is Lucas 24:21, die ik reeds eerder heb aangehaald: *"...Maar met dit al is het thans reeds de derde dag, sinds dit geschied is."* - Men relativeert deze uitspraak door het woordje "dit" of "deze dingen" niet alleen op de gevangenneming, kruisigen en begraven van Yeshua toe te passen, maar ook op de gebeurtenissen op de dag daarna, namelijk het verzegelen van het graf en het plaatsen van soldaten ter bewaking ervan. Toch hier hadden de Emmaüsgangers het helemaal niet over! Men probeert hen woorden in hun mond te leggen die ze helemaal niet gezegd hadden. In de verzen 20 t/m 21 lezen wij: *"Onze hogepriesters en leiders hebben hem ter dood laten veroordelen en laten kruisigen. Wij leefden in de hoop dat hij degene was die Israël zou bevrijden, maar inmiddels is het de derde dag sinds dit alles gebeurd is."* Zij hadden het slechts over de veroordeling en kruisiging en vervolgens zeiden ze dat het inmiddels de derde dag is sinds dit alles gebeurd is, en als bewijs dat dit inderdaad diezelfde zondag is lezen we in vers 22: *"Toen ze vanmorgen vroeg naar het graf gingen, vonden ze Zijn lichaam daar niet en ze kwamen zeggen dat er engelen aan hen waren verschenen. De engelen zeiden dat Hij leeft."* Ze zeiden "vanmorgen" waaruit je mag afleiden dat het gesprek tussen Yeshua en de Emmaüsgangers op dezelfde eerste dag van de week plaats vond, waarvan zij zeiden dat dit nu reeds de derde dag was. Als de kruisiging daadwerkelijk op woensdag en niet op donderdag had plaatsgevonden en Yeshua dus niet op zondagochtend, maar op zaterdagmiddag was opgestaan, dan hadden ze moeten zeggen dat dit nu reeds de vierde dag was, want van woensdag tot zondag zijn het vier dagen, maar ze zeiden duidelijk dat het de derde dag was. Sommigen merken overigens terecht op, dat het woordje Shabat in Marcus 16:1 in de meeste vertalingen foutief in enkelvoud wordt toegepast in de passage *"laat na de sabbat"* ofwel *"na afloop van de sabbat"*, terwijl dit woord in de oorspronkelijke Griekse tekst in het meervoud staat, namelijk σαββατων sabbaton. Dat klopt! Het geeft inderdaad een periode aan van twee opeenvolgende Shabatot [sabbatten]. En daarmee komen we meteen bij hun laatste en ogenschijnlijk sterkste argument, want door het citeren van Marcus 16:1 en de vergelijking met Lucas 23:56 lijken zij een ijzersterk bewijs in handen te hebben dat er tussen de jaarlijkse Shabat, de 15e Nisan, en de gewone wekelijkse

Shabat die vrijdagavond begon, nog een werkdag moest liggen. In Marcus 16:1 lezen wij namelijk dat de vrouwen de specerijen gingen kopen toen de Shabat voorbij was, maar in Lucas 23:54-56 staat dat de vrouwen de begrafenis bijwoonden tot de Shabat begon en pas nadat ze teruggekeerd waren maakten zij de specerijen gereed en vervolgens rustten zij op de Shabat naar het gebod. Laten we deze twee teksten even achter elkaar lezen: *“En toen de Shabat voorbij was, kochten Mir'yam haMag'dalit [Maria van Magdala] en Mir'yam [Maria], de moeder van Ya'aqov [Jakobus], en Sh'lomit [Salome] specerijen om Hem te gaan zalven.”* Dat was Marcus 16:1, en nu gaan we naar de tweede tekst: *“En het was de dag der voorbereiding en de Shabat brak aan. En de vrouwen, die met Hem uit Galilea gekomen waren, volgden en zij bezagen het graf en hoe Zijn lichaam gelegd werd; en toen zij teruggekeerd waren, maakten zij specerijen en mirre gereed. En op de Shabat rustten zij naar het gebod, maar op de eerste dag der week gingen zij reeds vroeg in de morgenstond met de specerijen, die zij gereedgemaakt hadden, naar het graf.”* (Lucas 23:54-56 en 24:1). Als je dit oppervlakkig leest krijg je inderdaad de indruk dat de vrouwen na afloop van de eerste Shabat de specerijen hadden gekocht en gereedgemaakt, daarna op de tweede Shabat hebben gerust en tenslotte na de tweede Shabat met de specerijen naar het graf gingen. Als je dat zo leest moet er inderdaad een werkdag tussen de beide Shabatot geweest zijn, maar dan klopt de telling niet meer, want dan zou de zondag namelijk de vierde dag zijn, maar de Bijbel noemt deze zondag duidelijk de derde dag. Derhalve moet er sprake zijn van twee opeenvolgende Shabatot: de 15e Nisan van donderdagavond tot vrijdagavond, en de gewone Shabat van vrijdagavond tot zaterdagavond. Maar hoe zit dat dan met de specerijen? Hoe moeten wij de beide geciteerde teksten dan lezen? Zijn de beide Evangelieën dan niet in tegenspraak met elkaar? Ik vind van niet! Wie zegt immers dat de vrouwen die in Lucas 24:1 op de Shabat rustten naar het gebod nadat ze de specerijen hadden gereedgemaakt, dezelfde vrouwen zijn die de specerijen na de Shabat hadden gekocht? Niemand, want dat staat er helemaal niet! Uit diverse details in de verslagen van de opstanding kunnen wij namelijk opmaken dat er sprake was van twee groepen vrouwen die vanuit verschillende richtingen op zondagochtend naar het graf gingen met de bedoeling om elkaar daar te ontmoeten. Let maar goed op deze details en let vooral op de namen: In Marcus 16:1 kochten Mir'yam haMag'dalit [Maria van Magdala] en Mir'yam [Maria], de moeder van Ya'aqov [Jakobus], en Sh'lomit [Salome] de specerijen toen de Shabat voorbij was, en zeer vroeg op de eerste dag der week, vlak na zonsopgang, gingen deze drie vrouwen naar het graf. Dat is dus groep één. In Lucas 23:56 maakte groep twee de specerijen gereed, die ze reeds vóór de Shabat gekocht hadden, gingen daarna op de tweede Shabat rusten en op de eerste dag der week liepen zij reeds vroeg in de morgenstond ofwel bij het ochtendgloren naar het graf. Van deze tweede groep wordt slechts Yochana [Johanna] genoemd (Lc 24:10), maar van de vrouwen die bij haar waren worden de namen niet vermeld. Lucas heeft het slechts over de vrouwen die met Yeshua uit Galilea gekomen waren (Lc 23:55). De twee groepen kwamen uit verschillende richtingen. Yochana en haar groep vertrok waarschijnlijk vanuit de koninklijke residentie van Herodes, want volgens Lucas 8:3 was Yochana namelijk de vrouw van Chuza, de rentmeester van Herodes, en uit dat vers kan men concluderen dat ook Shoshana [Susanna] deel uitmaakte van haar groep. Mir'yam haMag'dalit en haar groep vertrokken daarentegen waarschijnlijk vanuit het huis van Marcus, waar Yeshua met de Zijnen de laatste Seideravond vierde en dat in een ander deel van de stad was. Dat het om twee groepen vrouwen ging blijkt ook uit het feit dat de groep van Mir'yam slechts één engel bij het graf aantrof, terwijl de groep van Yochana er twee zag. In Lucas 24:10 worden beide groepen tenslotte samen genoemd: *“De vrouwen die het graf bezochten, waren Miryam haMagdalit [Maria uit Magdala], Yochana [Johanna], Miryam [Maria], de moeder van Ya'aqov [Jakobus], en nog enkele andere vrouwen die hen vergezelden.”* - Na heel zorgvuldig tekst met tekst vanuit verschillende vertalingen en uiteraard ook vanuit de grondtekst te hebben vergeleken ben ik er nog steeds van overtuigd dat Yeshua Zijn laatste Seidermaal gevierd heeft op woensdagavond, gearresteerd werd in de nacht van woensdag op donderdag, veroordeeld en gemarteld werd op donderdagochtend, gekruisigd is op donderdagmiddag, gestorven is op donderdagnamiddag en begraven is op donderdag in de vooravond. Hij lag drie hele nachten in het graf en is opgestaan ten derden dage op de eerste dag der week, op Yom haBikurim, de Dag van de Eerstelingen. Dit is het teken van Yona, want *“Hij is begraven en ten derden dage opgewekt, naar de Schriften”* (1 Korinthiërs 15:4).